

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే బాలకాండే

॥ ద్వితీయః సర్గః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ద్వితీయః సర్గః ॥

రామాయణకావ్యస్యోపక్రమః - తమసాతటి క్రౌంచవధాత్ సంతప్తస్య
వాల్మీకేః శోకస్య శ్లోకరూపతయా ప్రకటనం బ్రహ్మణస్తం ప్రతి
రామచరితమయకావ్యనిర్మాణార్థమాదేశః

నారదస్య తు తద్ వాక్యం శ్రుత్వా వాక్యవిశారదః |
పూజయామాస ధర్మాత్మా సహశిష్యో మహామునిం || 1.2.1 ||

యథావత్ పూజితస్తేన దేవర్షిర్నారదస్తథా |
ఆప్యచ్ఛైవాభ్యనుజ్ఞాతః స జగామ విహాయసం || 1.2.2 ||

స ముహూర్తం గతే తస్మిన్ దేవలోకం మునిస్తదా |
జగామ తమసాతీరం జాహ్నవ్యాస్త్యవిదూరతః || 1.2.3 ||

స తు తీరం సమాసాద్య తమసాయా మునిస్తదా |
శిష్యమాహ స్థితం పార్శ్వే దృష్ట్వా తీర్థమకర్ణమం || 1.2.4 ||

అకర్ణమమిదం తీర్థం భరద్వాజ నిశామయ |
రమణీయం ప్రసన్నాంబు సన్మనుష్యమనో యథా || 1.2.5 ||

న్యస్యతాం కలశస్తాత దీయతాం వల్కలం మమ |
ఇదమేవావగాహిష్యే తమసాతీర్థముత్తమం || 1.2.6 ||

ఏవముక్తో భరద్వాజో వాల్మీకేన మహాత్మనా |
ప్రాయచ్ఛత మునేస్తస్య వల్కలం నియతో గురోః || 1.2.7 ||

స శిష్యహస్తాదాదాయ వల్కలం నియతేంద్రియః |
విచచార హ పశ్యంస్తత్ సర్వతో విపులం వనం || 1.2.8 ||

తస్యాభ్యాశే తు మిథునం చరంతమనపాయినం |
దదర్శ భగవాంస్తత్ర క్రౌంచయోశ్చారునిఃస్వనం || 1.2.9 ||

తస్మాత్ తు మిథునాదేకం పుమాంసం పాపనిశ్చయః |
జఘాన వైరనిలయో నిషాదస్తస్య పశ్యతః || 1.2.10 ||

తం శోణితపరీతాంగం చేష్టమానం మహీతలే |
భార్యా తు నిహతం దృష్ట్వా రురావ కరుణాం గిరం || 1.2.11 ||

వియుక్తా పతినా తేన ద్విజేన సహచారిణా |
తామ్రశీర్షేణ మత్తేన పత్రిణా సహితేన వై || 1.2.12 ||

తథావిధం ద్విజం దృష్ట్వా నిషాదేన నిపాతితం |
ఋషేర్థర్మాత్మనస్తస్య కారుణ్యం సమపద్యత || 1.2.13 ||

తతః కరుణవేదిత్వాదధర్మోఽయమితి ద్విజః |
నిశామ్య రుదతీం క్రౌంచీమిదం వచనమబ్రవీత్ || 1.2.14 ||

మా నిషాద ప్రతిష్ఠాం త్వమగమః శాశ్వతీః సమాః |
యత్ క్రౌంచమిథునాదేకమవధీః కామమోహితం || 1.2.15 ||

తస్యేత్థం బ్రువతశ్చింతా బభూవ హృది వీక్షతః |
శోకార్తేనాస్య శకునేః కిమిదం వ్యాహృతం మయా || 1.2.16 ||

చింతయన్ స మహాప్రాజ్ఞశ్చకార మతిమాన్మతిం |
శిష్యం చైవాబ్రవీద్ వాక్యమిదం స మునిపుంగవః || 1.2.17 ||

పాదబద్ధోఽక్షరసమస్తంత్రీలయసమన్వితః |
శోకార్తస్య ప్రవృత్తో మే శ్లోకో భవతు నాన్యథా || 1.2.18 ||

శిష్యస్తు తస్య బ్రువతో మునేర్వాక్యమనుత్తమం ।
ప్రతిజగ్రాహ సంతుష్టస్తస్య తుష్టోఽభవన్మునిః ॥ 1.2.19 ॥

సోఽభిషేకం తతః కృత్వా తీర్థే తస్మిన్ యథావిధి ।
తమేవ చింతయన్సర్థముపావర్తత వై మునిః ॥ 1.2.20 ॥

భరద్వాజస్తతః శిష్యో వినీతః శ్రుతవాన్ గురోః ।
కలశం పూర్ణమాదాయ పృష్ఠతోఽనుజగామ హ ॥ 1.2.21 ॥

స ప్రవిశ్యాశ్రమపదం శిష్యేణ సహ ధర్మవిత్ ।
ఉపవిష్టః కథాశ్చాన్యాశ్చకార ధ్యానమాస్థితః ॥ 1.2.22 ॥

ఆజగామ తతో బ్రహ్మ లోకకర్తా స్వయం ప్రభుః ।
చతుర్ముఖో మహాతేజా ద్రష్టుం తం మునిపుంగవం ॥ 1.2.23 ॥

వాలీకిరథ తం దృష్ట్వా సహసోత్థాయ వాగ్యతః ।
ప్రాంజలిః ప్రయతో భూత్వా తస్థౌ పరమవిస్మితః ॥ 1.2.24 ॥

పూజయామాస తం దేవం పాద్యార్ఘ్యసనవందనైః ।
ప్రణమ్య విధివచ్చైనం పృష్ట్వా చైవ నిరామయం ॥ 1.2.25 ॥

అథోపవిశ్య భగవానాసనే పరమార్చితే ।
వాలీకయే చ ఋషయే సందిదేశాసనం తతః ॥ 1.2.26 ॥

బ్రహ్మణా సమనుజ్ఞాతః సోఽప్యపావిశదాసనే ।
ఉపవిష్టే తదా తస్మిన్ సాక్షాల్లోకపితామహే ॥ 1.2.27 ॥

తద్గతేనైవ మనసా వాలీకిర్ఘ్నానమాస్థితః ।
పాపాత్మనా కృతం కష్టం వైరగ్రహణబుద్ధినా ॥ 1.2.28 ॥

యత్ తాదృశం చారురవం క్రౌంచం హన్యాదకారణాత్ ।
శోచన్నేవ పునః క్రౌంచీముపశ్లోకమిమం జగౌ ॥ 1.2.29 ॥

పునరంతర్గతమనా భూత్వా శోకపరాయణః |
తమువాచ తతో బ్రహ్మ ప్రహసన్ మునిపుంగవం || 1.2.30 ||

శ్లోక ఏవాస్త్వయం బద్ధో నాత్ర కార్యా విచారణా |
మచ్ఛందాదేవ తే బ్రహ్మాన్ ప్రవృత్తేయం సరస్వతీ || 1.2.31 ||

రామస్య చరితం కృత్స్నం కురు త్వమృషిసత్తమ |
ధర్మాత్మనో భగవతో లోకే రామస్య ధీమతః || 1.2.32 ||

వృత్తం కథయ ధీరస్య యథా తే నారదాచ్ఛృతం |
రహస్యం చ ప్రకాశం చ యద్ వృత్తం తస్య ధీమతః || 1.2.33 ||

రామస్య సహసౌమిత్రే రాక్షసానాం చ సర్వశః |
వైదేహ్యశ్చైవ యద్ వృత్తం ప్రకాశం యది వా రహః || 1.2.34 ||

తచ్ఛాప్యవిదితం సర్వం విదితం తే భవిష్యతి |
న తే వాగన్యతా కావ్యే కాచిదత్ర భవిష్యతి || 1.2.35 ||

కురు రామకథాం పుణ్యాం శ్లోకబద్ధాం మనోరమాం |
యావత్ స్థాస్యంతి గిరయః సరితశ్చ మహీతలే || 1.2.36 ||

తావద్ రామాయణకథా లోకేషు ప్రచరిష్యతి |
యావద్ రామస్య చ కథా త్వత్కృతా ప్రచరిష్యతి || 1.2.37 ||

తావదూర్ధ్వమధశ్చ త్వం మల్లోకేషు నివత్స్యసి |
ఇత్యుక్త్వా భగవాన్ బ్రహ్మ తత్రైవాంతరధీయత |
తతః సశిష్యో భగవాన్ మునిర్విస్మయమాయయౌ || 1.2.38 ||

తస్య శిష్యాస్తతః సర్వే జగుః శ్లోకమిమం పునః |
ముహుర్ముహుః ప్రీయమాణాః ప్రాహుశ్చ భృశవిస్మితాః || 1.2.39 ||

సమాక్షరైశ్చతుర్భిర్యః పాదైర్గోతో మహర్షిణా |
సోఽనువ్యాహరణాద్ భూయః శోకః శ్లోకత్వమాగతః || 1.2.40 ||

తస్య బుద్ధిరియం జాతా మహర్షేర్భావితాత్మనః |
కృత్స్నం రామాయణం కావ్యమీదృశైః కరవాణ్యహం || 1.2.41 ||

ఉదారవృత్తార్థపదైర్మనోరమైః
తదాస్య రామస్య చకార కీర్తిమాన్ |
సమాక్షరైః శ్లోకశతైర్యశస్వినో
యశస్కరం కావ్యముదారదర్శనః || 1.2.42 ||

తదుపగతసమాససంధియోగం
సమమధురోపనతార్థవాక్యబద్ధం |
రఘువరచరితం మునిప్రణీతం
దశశిరసశ్చ వధం నిశామయధ్వం || 1.2.43 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే బాలకాండే ద్వితీయః సర్గః ||